

Den hurtige indsats til forskellige materialer

Indsatsen i det første døgn efter en hændelse kan være afgørende for at minimere følgeskader efter brand eller skybrud. En konservator bør være med til at vurdere skadernes karakter og omfang og fastlægge proceduren for evakuering i samarbejde med museet og skadesservicefirmaet.

Konservatoren bør stå for instruktion af hjælpere. De nedenstående retningslinjer er vejledende og kan give et indtryk af museumssamlingers kompleksitet. Retningslinjerne bør anvendes i samarbejde med konservator.

Metaller

Det første døgn	<p>PVC fra f.eks. bygningsmaterialer og ledninger afgiver chlorider under afbrænding. Chloriderne danner saltsyre i forbindelse med luftens fugtighed, og saltsyren angriber metaller. Chloridmålinger rekvireres af skadesservicefirma.</p> <p>Korrosion kan ses inden for det første døgn på eksponerede metaller.</p> <p>Metaller evakueres til tørt klima. Hurtig affugtning er afgørende. Rengøres straks, hvis det er muligt.</p>
24-48 timer efter skaden	<p>Korroderer fortsat. Skal evakueres til tørt klima under 35 % RH. Rengøres for kloridholdigt sod og tørres.</p>
+48 timer efter skaden	<p>Opbevares fortsat tørt.</p>

Tekstiler og læder

Det første døgn	Dragter evakueres og fjernes fra giner og bøjler. Våde dragter fryses i facon i poser, sække eller magasinkasser. Tekstiler, som er meget sarte, eller hvor farver er begyndt at løbe, skal enten tørres eller fryses straks. Læder lufttørres i kontrolleret klima eller fryses i facon. Rådfør med konservator.
24-48 timer efter skaden	Risiko for skimmelvækst, afhængigt af temperaturen. Misfarvninger fra skimmelvækst kan ikke fjernes. Tekstiler lufttørres i facon. Våde tekstiler, som ikke kan tørres nu på grund af ressource-mangel, fryses. Læder fryses.
+48 timer efter skaden	Fugtige tekstiler bør være tørre. Tjek i ærmer, for og lommer, om der er restfugt. Våde tekstiler bør være frosset. Sodede tekstiler behandles af konservator.
Anvisning ved frysning	Dragter, frakker, dyner osv. lægges i facon i store gennemsigti-ge plastsække med nummerering eller placering (montre, reol, hylde e.l.) synligt gennem plasten.

Malerier

Det første døgn	Fernis gulner eller blændes, og farvelag og lærred skades af varmepåvirkning samt vand fra brandslukning. Malerier evakueres til klimastyret lokation. Fjern eventuelle bagsidebeklædninger og frontglas. Brug afstandsklodser, brædder eller andet mellem stående malerier for at skabe luft-cirkulation. Fugtige eller våde farvelag må ikke berøres direkte. Rådfør med konservator.
24-48 timer efter skaden	Optørring i kontrolleret klima. Risiko for opskalning og defor-mering, hvis optørring sker for hurtigt. Risiko for skimmel kan minimeres ved luftcirkulation. Vurdér, om malerier og prydra-mme skal adskilles.
+48 timer efter skaden	Skimmelvækst på våde malerier afhængig af temperaturen. Optørring skal ske kontrolleret. Sodede malerier renses af konservator.
Anvisning ved frysning	Malerier må ikke fryses. Akrylfarvelag tåler ikke frysning.

Fotos og film	Det første døgn	Våde positiver og negativer med gelatineemulsion går i opløsning eller klæber sammen meget hurtigt. Emballage fjernes. Hvis muligt skal fotos skilles ad og lægges til lufttørring med billedsiden op. Fotos, som ikke kan tørres, skal fryses. Rådfør med konservator – hurtig indsats er afgørende.
	24-48 timer efter skaden	Stor risiko for skimmelvækst, da gelatineemulsion er god grobund for mikroorganismer. Vådt materiale skal være frosset nu.
	+48 timer efter skaden	Sodede fotos renses af konservator.
	Anvisning ved frysning	Emballage fjernes. Nummerering skal bibeholdes. Materialet lægges i fryseposer i tynde lag. Hvis lagene bliver for tykke, tager indfrysning for lang tid, og fotografierne presses hårdere sammen, hvilket vanskeliggør efterbehandling.
Møbler	Det første døgn	Varme og slukningsvand deformerer møbler, løsner limninger og finér samt ødelægger eventuel shellakpolering eller bemaling. Skab luftcirkulation under og omkring evakuerede møbler. Skuffer og låger åbnes, og indholdet fjernes. Forsøg IKKE at lægge pres på løsnet finér. Rådfør med konservator.
	24-48 timer efter skaden	Lufttørring skal ske i kontrolleret klima i samråd med konservator.
	+48 timer efter skaden	Skimmelvækst opstår i polstring. Sodede møbler renses af konservator.
	Anvisning ved frysning	Rådfør med konservator.
Grafik	Det første døgn	Grafik tages ud af magasinæsker eller rammer og lufttørres mellem filterpapir. Fugtige eller våde farvelag må ikke berøres direkte. Rådfør med konservator.
	24-48 timer efter skaden	Fugtig grafik skal gerne være lufttørret nu. Risiko for skimmelvækst, afhængig af temperaturen. Misfarvninger efter skimmel kan ikke fjernes.

	+48 timer efter skaden	Våd grafik skal være frosset nu, ellers opstår skimmelvækst. Sodet grafik renses af konservator.
	Anvisning ved frysning	Grafik, som er nummereret, kan fryses enkeltvis i store gennemsigtige poser med mellemlæg af silikonepapir eller plast.
Bøger og arkivalier	Det første døgn	Arkivalier lufttørres mellem filterpapir. Plastlommer, metalclips og unødvendig emballage fjernes. Fugtige bøger tørres i vifteform. Våde bøger sorteres fra til frysning.
	24-48 timer efter skaden	Ved store mængder fryses materialet.
	+48 timer efter skaden	Skimmelvækst opstår. Misfarvninger fra skimmelvækst kan ikke fjernes. Frys resterende vådt materiale. Sodede arkivalier renses af konservator.
	Anvisning ved frysning	Bøger lægges i facon i gennemsigtige poser. Transportkasser må ikke overfyldes. Arkivalier pakkes i fryseposer af max. 5 cm tykkelse.
Historisk fastmonteret interiør som træpaneler, lærredstapeter, muralmaleri	Det første døgn	Affugtes kontrolleret for at undgå revnedannelse i træpaneler og opskalning i farvelag. Våde lærreder må ikke opbevares afmonteret. Rådfør med konservator.
	24-48 timer efter skaden	Affugtning og luftcirkulation skal være etableret. Der er stor risiko for svindrevner og opskalninger i hele affugtningsprocessen. Overvåges af konservator.
	+48 timer efter skaden	Optørring kan tage lang tid, da historisk murværk kan absorbere meget vand. Stor risiko for skimmelvækst. Konservator bør tilse lokalet løbende.
Arkæologiske samlinger	Det første døgn	Arkæologiske samlinger består af mange forskellige materialegrupper, som f.eks. arkæologisk tekstil, læder, metaller, skind og PEG-imprægneret træ, som i forvejen er meget skrøbelige. Ved evakuering af arkæologiske samlinger bør man straks tilkalde en konservator, som kan overtage håndtering og instruktion af hjælpere.